

Ўзбекистон - Хитой: дўстлик ришталари

Гуань Хэньгуан:

МАМЛАКАТИНГИЗНИ МАРКАЗИЙ ОСИЁДАГИ ЭНГ ЙИРИК ҲАМКОРИМИЗ ДЕБ ҲИСОБЛАЙМИЗ

ХИТОЙ ХАЛҚ РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДАГИ ФАВКУЛОДА ВА МУХТОР ЭЛЧИСИ ГУАНЬ ХЭНЬГУАН БИЛАН МУЛОҚОТ

Маълумки, Ўзбекистон Президентини Ислам Каримов 1992 йили Хитой Халқ Республикасига расмий таширф буюрган эди. Ана шу таширф Хитой билан Ўзбекистон мамлакатлари ўртасидаги алоқаларга қайта жон бағишлади, десак янглимаган бўлаемиз. Учрашув чоғида мамлакатлар ўртасида яқиндасий, маданий қўллашчилик ва маърифий, соҳада бир қанча муҳим ҳужжатлар имзоланган эди. Хитой элчихонаси ташкил этилгандан бери ана шу ҳужжатларни амалда тadbир этиш учун хизмат қилиб келипти.

таркиби вазириликлар, йиринкомпания раҳбарлари, тижоратчи ҳамда журналистлардан иборат. Мамлакатимиз делегациясининг узоқ муддатга мулкдорликни таширфини Ўзбекистондан бошлашида ҳам катта раъзий маъно бор. Хитой томони Ўзбекистонни Марказий Осидеги энг йирик ҳамкори, деб билади. Ҳозир Хитойдан мамлакатимизга катта миқдорда чой, шакар, бугдой келтирилган бўлса, Ўзбекистондан ўз навбатида Хитойга пахта, қимматбаҳо металл ҳамда қиммий ўғитлар экспорт қилинмоқда.

Ўзбекистон интелектуал ҳамда табиий ресурсларга бой ўлка. Унинг тупроғини тиллага қийлаш мумкин: олтин, нефть, газ захиралари, пахта, боғ-роғлар... Энди ана шу хом ашёни Ўзбекистоннинг ўзида ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш керак. Хитой томони эса Ўзбекистон билан ҳар қандай соҳада ҳамкорлик қилишга тайёр. Хорижий ишбилармонларнинг Ўзбекистонга келиб ишлаши ҳамда ҳамкорлик қилиши учун барча шарт-шароит яратилган. Энг муҳими, юртингизда тиҷлик, омонлик ҳукм сураётди. Ўзбекистоннинг ўз тараққийти йўли, истиқбол бор. Бунинг барча жаҳон мамлакатлари қўриб, билиб турибди.

Хитой Халқ Республикаси Давлат Кенгаши раҳбари Ли Пен бошчилигидаги Давлат делегациясининг расмий таширфи ҳар йили мамлакат алоқаларини янги босқичга кўтариши ҳамда муваффақиятли яқуллашига ишонманам.

Сухбатни «Халқ сўзи» мухбири Нemat ХУДОЕР ёзиб олди.

Хитой Халқ Республикаси Давлат Кенгаши раҳбари Ли Пен бошлиқ давлат делегацияси Ўзбекистонда уч кун бўлади. Мазкур таширф Туркманистон, Қирғизистон, Қозғистон ҳамда Монғолия мамлакатлари бўйлаб 18 апрелдан 30 апрелгача давом этади. Делегация

● ҲОЗИР ЎЗБЕКИСТОН ХУДУДИДА 71 ТА ЎЗБЕК-ХИТОЙ ҚўША КОРХОНАСИ МАВЖУД.
● 1993 ЙИЛДА ЎЗБЕКИСТОН БИЛАН ХИТОЙ ЎРТАСИДА МАХСУЛОТ АЙРИВОШЛАШ ҲАЖМИ 70 МИЛЛИОН ДОЛЛАРДАН ОШИДИ.

● ТОПКИЕНТА ХИТОЙНИНГ 5 ТА КОМПАНИЯСИ ВАКОЛАТХОНАСИ ФАОЛИЯТ КўРСАТАЯПТИ.
● «ЎЗБЕКИСТОН ҲАВО ЙўЛЛАРИ» САМОЛЕТЛАРИ ПЕКИН ВА УРУМЧИГА МУНТАЗАМ ҚАТНАВ ТУРИВДИ.

ҲАМ АЗАЛИЙ, ҲАМ АБАДИЙ

Ўзбек ва хитой халқлари ўртасидаги дўстлик алоқалари узоқ мизинга бориб тақалади. Қадимда икки қитъани боғлаб турган Бууок йиқилган орқали бир халқ яратган моддий неъматлар ва маънавий бойликлардан иккинчи бир халқ баҳраманд бўлган. Хитой савдогарлари, хунармандлари, сайёҳлари ва элчилари юртимизга ҳам келиб-кетиб туришган. Ватанимизнинг турли жойларида хитойликларнинг қарвонсаройлари бўлган.

Меҳнатшар ва зукко хитой халқи инсоният тарихида муносиб ўрин тутди. У баъшарнинг тараққийтига улкан ҳисса қўшиб келаетир. Тилларда дoston бўлган хитой маданияти, нафис санъати маънавий, руҳий олами бизнинг ҳаётимизга ҳам чуқур сингир кетган. Ҳазрат Алишер Навоий «Фаҳрод ва Ширин» достонига Чинмоқчи ҳошиянинг ўғлини қахрамон қилиб таллагани ҳам табиий ва ташуварлидир. Фаҳрод — закиф, софил, вафодор, мард, йлму хунардa етуғлик қўчқисини эгаллаган, ҳар жиҳатдан тўнис, номид йигит тимсолидир. Улуғ ватандошимиз Бокиржон Фурқат икки халқ ўртасида мустаҳкам маънавий кўприк яратган сиймолардан бири бўлиб қолди. Ўзбек ва хитой халқларининг ҳам азалий, ҳам абадий дўстлигига кўнра тарих гувоҳ.

Муҳаббат ва шундай деди: «Биз Хитой билан яхши, тенг ҳуқуқли муносабат ўрнатмоқчимиз, буюк қўшнимиз билан ҳамжиҳатликка эришмоқчи ниятидамыз. Унинг фойдали тажрибасини ўрганиб, қабул қиломоқчимиз. Хитой билан Зааро муносабатларимиз тарихида янги саҳифа очилди. Мазкур буюк мамлакат билан Зааро мифнафати алоқаларини янада ривожлантириш учун яхши асос солинди».

Шу кеча-кундузда Ўзбекистон худуудида 71 та ўзбек-хитой қўша корхонаси фаолият кўрсатаяпти. Уларнинг 65 фойизи халқ истеъмол буюмлари ишлаб чиқаришга иштирослашган. Топкиента бешта хитой компанияси ваколатхонаси очилган. «Ой-Маниза» қўша корхонасининг болалар учун ишлаб чиқариётган кийим-кечаклари, Урумчидаги «Ташинтер» биланшамаси ишлаб чиқариётган қўнма термослар халқимизга айнақса манзур бўлмоқда.

Бултур Ўзбекистон билан Хитой ўртасида махсулоат айривошлаш ҳажми 70 миллион доллардан ошиб кетди. Биз Хитойга қиммий ўғитлар, пахта, пахта қичқисиди, машинаасозлик усуналари, металл етказиб бераётган бўлсақ, Хитойдан республикамизга озиқ-овқат, қиммий махсулоатлар, халқ истеъмол моллари келтирилмоқда. 1992 йили Хитой томони акратқилан кредитга республикамизга кўп миқдорда гуруҳ ва чой келтирилди. Зааро келишувга мувофиқ Хитойга «Ил-76» самолётлари етказиб берилди.

Халқимиз хитой адабиети, санъатига гоят қизиқиб билан қарайди. Кўпчилик ешларимиз мактабларда ва олий ўқув юрталарида хитой тилини ўргатишга қўшди. Бир гуруҳ талабалар эса у ердаги университетларда таълим олишмоқда. Хитойлик ешлар билан Ўзбекистон олий ўқув юрталарида билим олмақда. Хитой адабиетининг йирик намоёндалари — Лу Синь, Мао Дуналарнинг асарлари алақачон ўзбек китобхоналари қўлига бориб теккан. Умуман, хитой адабиети бизнинг ҳам маънавий мулкимизга айланган.

Дўстлигини битмас-туганмас хазинага қийс қилиш мумкин. Дунёда ундан катта бойлик йўқ. Дўстлик — мустаҳкам суянқич, дунё турғунга турадиган қалъадир. Ўзбек ва хитой халқлари ўртасидаги дўстлик алоқалари бундан кейин янги босқичларга кўтарилишига ишончимиз қомил.

Анвар ҚАРИМОВ, «Халқ сўзи»нинг жамоатчи мухбири.

БУ ДАРГОҲДА ХИТОЙ ТИЛИНИ ЎРГАНИШАДИ

Қўчор Турдиев номли 59-ўрта мактаб. Табиийки, бошқа барча мактаблар каби бу билим максадининг ҳам ўз хизмат қилиш ҳудуди бор: у Хадра билан Шайхонтоҳур мавзелари аҳолисининг фарзандларини таълимга оламизга етказишга режалаштирилганди.

Бироқ эллигинчи йилларнинг ўрталаридан бошлаб бу зейоқ нурулни Ўзбекистоннинг йироқ-қичи ҳудудларидан ҳатлаб, у ёри Қашқардан Пекингача, бу ёри Алматыдан Москвагача етди.

Сабоби — битта! Ҷша 1955—1956 йилларда қалин «Совет — Хитой девори» очилди, бир вақтлар — халқимизни бипасига «қашшоқлаштириш даври»да хорижга ҳижрат қилган юртдошларимиз — ана-Ватанимизга қайта бошлашди. Улар ўзлари билан ўзга юрт нафасиди, дўст халқ тили ва маданиятини ҳам олиб келдилар. Энг муҳими, уларнинг қалбида Хитой мамлакатига, халқига чекис миннатдорлик ва хурмат туйғулари ҳам бирга келди. Маорифий-мизнинг жокуурлари ташаббус билан халқлар ўртасида дўстлик ришталарини янада мустаҳкамлашга асқотадиган бу тиниқ булоқ айнан ана шу 59-мактабда кўз очди.

Атайин Анджиқондан келдик. Жон опа, ўғлимни мактабимизга қабул қилинг, — дейди нурулий киши

Энидаги набирасини кўрсатиб. — У Олтинқўлда 4-синфда ўқийди. Ҳамама баҳолари — «беш». Лекин бугунга — сизда ўқисин. Шу хитой тилини ўргасин. Биринчи синфга олсангиз ҳам майли.

Директор Санобархон Камоловнинг хузурига кунда бўлмаса ҳам ойда бир шунақа илтимослар билан келувчилар оқими тўхтамайди...

Аҳолининг Хитой Халқ Республикаси тарихи, маданияти ва иқтисодини ўрганишга бўлган катта қизиқини инобат олиб, бу ўрта мактаб ақинда хитой тилини ўрганишга ихтисослашган лицейга айлантирилди. Ҳозир 35 синфга жамланган 850 ўқувчи хитой тили ва адабиетини ўргатиш чўқураштирилган дарсларни «авлоғга» ўзлаштиришга танлигининг гувоҳи бўлди. Аълочиларнинг аълочилари эса иқтидорлилар синфларида сараланган.

Дарвоқе, салкам қирқ йилдан бери хитой тилини Ўзбекистонда мунособ тарғиб қилаётган бу мактабда дарслик ва ўқув қўлама-ларига гаҳардек ҳўхтиёрлик билан ендюшляди. Чунки Москва нашриётларида нашр этилган дарсликлардан фойдаланиларди...

Матлубахон Фозилова мудирлик қилаётган мактаб кутубхонасидаги шинамлик, орасталик ўқувчиларни ошарабаодай китоблар атрофига ўшлаб туради. Ҳазинамизда 22 мингтадан ортиқ китоб бор, бу кутубхонадаги 100 га яқин «Хитойча-русча изоҳли катта лўзат» хитойшунослар учун беминаъату бетимсол бисот! Дарсларда олган билимларини мустақил мутолаа қилиш — қўнғили самаралар берайпти.

Ҳар йили мактабни битираётган 50 нафар йигитқизининг қўпчилиги Шарқшунослик институтининг хитой тили куллиетида ўқиниши давом эттирилади. Собиқ ўқувчилардан Улуғбек Зияев, Рустам Зулей, Жаҳонгир Умаров, Ааз Носиров, Ҳижмат Обидовлар Пекинда

Мен худди Пекиндаги иқтидорли ўқувчилар дарсида қатнашгандек бўлдим, — деди ХХРнинг Ўзбекистондаги фавкулдада ва мухтор элчиси Гуань Хэньгуан жаиноблири. Мактабнинг 11-синфда бўлган дарси кўзатиб.

ХХР элчихонаси билан мактаб жамоаси мустаҳкам алоқа ўрнатган. Бултур элчихона мактаб жамағарасига 500 минг сўм маблағ ўт

Хитой тили ва адабиетини ўрганишга қўшди. Бу йилги арча байрамида ўқувчилар элчихонадан рангли телевизор совға олишди.

Жаноб Гуань Хэньгуан бошчилигидаги элчихона ходимларининг мактабимизга ҳар бир таширфи ўқувчиларимиз учун байрамга айланади,— дейди мактабнинг илмий ишлар мудирини Б. Нурматов. — Вундай учрашувлар мактабимизга ХХРнинг иқтисодий-маданий ҳаётидаги янгиликлар нафасини олиб келлади, ўқитувчи ва ўқувчиларимиз ХХРда чиққан янги китоблар, рўзнама ҳамда ойнамаларнинг сўнгги нусхалари билан танишишга мўссас бўлишади.

Мақтабнинг ХХР маданияти ва тарихи музейига жамланган ашёлар, бино деворлари ва ҳовлисидаги Хитой ҳуснихатида ёзилган турли шийорлар, ҳижматли сўзлар бу ерга келган кишида қўшни мамлакат мактабиде юргандек таасурот уйғотди.

ИККИ ДАВЛАТ ҚАНОТ БЕРГАН ТОЛИБЛИК

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ ТАШҚИ АЛОҚАЛАР БОШҚАРМАСИНИНГ БОШЛИГИ П. С. БОБОХОНОВ БИЛАН СУҲБАТ

— Муҳаррам Пулат Солиқович, сиз мутасадди бўлган соҳада хорижий мамлакатлар, жумладан Ўзбекистон — Хитой муносабатларининг иқтисодий асослари тўғрисида маълумот берсангиз.

— Бизнинг олий таълим тизимида хорижий мамлакатлар билан бўладиган алоқаларнинг ҳаммаси ҳуқуқматимизнинг «Таълим тўғрисида қонун»и доирасида олиб борилмоқда.

— Вазирингиз билан ХХР Таълим ишлари давлат қўмитаси ўртасида турзилган шартнома йўқитириш шартнома асосида олиб берди.

— Бизнинг олий ўқув юрталаримиз сўнгги йилларда ХХР учун 90 мутахассис тайёрлаб берди. Уларнинг 9 нафари ҳатто турли соҳалар бўйича юртимизда фан номзоди илмий даражага эга бўлишди. Ҳозир Тошкент Давлат дорифунуни, Тошкент автомобил йўллари, Архитектура ва қурилиш, Тиббиёт, Ирригация ва қишлоқ ҳўжалигини механизациялаш институтлари каби олийгоҳларда 88 нафар хитойлик аспирант, стажёр ва талаба шартнома асосида тахсил олмақда.

— Айтиш-чи, айни шу кулларида Ўзбекистонлик неча йигит-қиз Хитойда таълим олаётир?

— 32 киши. Улар Хитой тили ва адабиети, географияси ва тарихидан билимларини чўқураштиришмоқда. Вунинг маъниси шуки, ХХРда олий таълим олиши учун юборилган талабаларимиз аввал республикамизда хитой тилини ўрганишга ихтисослаштирилган ўрта мактаб ёки Шарқшунослик институтини

етиладиған илмий даражалар тўғрисидаги ҳўжжатлар (дипломларни) ўзаро тан олиш ҳақида байномалардир.

— Хитойда ўқиш учун хитой тили ва адабиетини хабардорлик даражасининг маълум шартини борми?

— Авваллари институтда шу ҳақда бир-икки йил ўқинган аълочи талабалар ўқинишнинг қолган қисмининг давом эттириш учун юбориларди. Битирувчи босқич талабаларимиздан энг иқтидорлилари ўз билимини мустаҳкамлаш учун талаба-тажёр сифатида 1 ўқув йилини ХХРда ўтказишарди.

— Олий таълим тизими юзасидан шартнома ва битимда икки таломлама тенг манфаат қўзда тутилганлиги айтганда, «Ўзбекистонлик хитой талабалар» билан бизни таништирсангиз...

— Бизнинг олий ўқув юрталаримиз сўнгги йилларда ХХР учун 90 мутахассис тайёрлаб берди. Уларнинг 9 нафари ҳатто турли соҳалар бўйича юртимизда фан номзоди илмий даражага эга бўлишди. Ҳозир Тошкент Давлат дорифунуни, Тошкент автомобил йўллари, Архитектура ва қурилиш, Тиббиёт, Ирригация ва қишлоқ ҳўжалигини механизациялаш институтлари каби олийгоҳларда 88 нафар хитойлик аспирант, стажёр ва талаба шартнома асосида тахсил олмақда.

— Халқ сўзи» мухбири М. МУРОДОВА суҳбатлашди.

Урумчи халқаро аэропорти.

ВАЛЮТА БИРЖАСИДАГИ САВДО

Table with exchange rates for various currencies: 1 Австралия доллари, 1 Австрия шиллинги, 1 инглиз фунт стерлинги, 10 Бельгия Франки, 1 голланд гульдени, 10 грек драхми, 1 Дания кронаси, 1 АКШ доллари, 1 Миср фунти, 1 Ирландия фунти, 1 Исландия кронаси, 10 испан песети, 100 италян лираси, 1 Канада доллари, 1 Кувалт динари, 10 ливан фунти, 1 немис маркаси, 1 Норвегия кронаси, 10 Португалия эскудоси, 1 Сингапур доллари, 1 Туркия лираси, 1 Финляндия маркаси, 1 Франция франки, 1 Швеция кронаси, 1 Швейцария франки, 1 ЕВРО, 10 Япония иенаси, 1 Россия рубли, 1 Эстония кронаси, 10 Украин карбованеци, 1 Латвия лати, 1 Литва лити, 1 Қозоқ тенгеси, 1 Молдова леи, 10 Беларусь рубли

